Reactie Rijksoverheid op de publieke consultatie van het Europees initiatief inzake Herziening van de richtlijn maritieme ruimtelijke planning / de oceaanwetgeving

Inhoud

Inleiding door Europese Commissie..... 1
Algemene vragen..... 1
Specifieke vragen ontwikkeling van de oceaanwetgeving en herziening MRP Richtlijn..... 3
Aanvullende opmerkingen reactie op de Call for Evidence 9 februari 2026..... 7

Inleiding

De Europese Commissie constateert dat activiteiten in de Europese zeeën en oceanen blijven toenemen en er steeds meer vraag is naar maritieme ruimte. Om de verschillende toepassingen en activiteiten, zoals hernieuwbare mariene energie, maritiem vervoer, visserij, aquacultuur en toerisme, op een eerlijke en duurzame manier te beheren en het behoud en herstel van de biodiversiteit te waarborgen, is een geïntegreerde en ecosysteemgerichte aanpak van planning en beheer noodzakelijk. Maritieme ruimtelijke planning (MRP) is een proces in het kader waarvan de desbetreffende autoriteiten de verspreiding in ruimte en tijd van menselijke activiteiten in mariene gebieden analyseren en plannen om economische, ecologische en sociale doelstellingen te bereiken. De richtlijn MRP (2014/89/EU), die in 2014 is vastgesteld, dient als instrument om deze toepassingen op coherente wijze te beheren, op basis van een ecosysteemgerichte benadering, waarbij ervoor wordt gezorgd dat menselijke activiteiten op een efficiënte, veilige en duurzame manier worden uitgevoerd.

De Europese Commissie heeft op 5 juni 2025 het Europees oceaanpact goedgekeurd. Een hoeksteen van het oceaanpact is de Europese oceaanwetgeving. Deze zal voortbouwen op de herziening van de richtlijn maritieme ruimtelijke planning en heeft tot doel de samenhang en doeltreffende uitvoering van maritieme governance in de EU te verbeteren, in synergie met de parallelle herziening van de kaderrichtlijn mariene strategie, waarvoor tussen 15 december 2025 en 9 maart 2026 een afzonderlijke openbare raadpleging is gehouden.

De presentatie van de voorgestelde oceaanwetgeving staat gepland voor 2026, en zal volgens de Commissie verschillende doelen dienen:

- ondersteuning van de zes strategische prioriteiten van het Europees oceaanpact;
- vermelding van de relevante oceaan (en zee red.) gerelateerde EU-doelen in één rechtshandeling (zie bijvoorbeeld de bijlage bij de mededeling over het Europees oceaanpact);
- modernisering van de maritieme ruimtelijke planning door middel van versterkte nationale sector overschrijdende coördinatie en een versterkte aanpak op het niveau van de zeebekkens;
- totstandbrenging van een rechtsgrondslag voor de governance van de EU-oceaanobservatie en gecoördineerde planning van observatiecampagnes;
- afstemming op de lopende herziening van de kaderrichtlijn mariene strategie om de beleidssamenhang te verbeteren en ecologische overwegingen beter in de planning te integreren;
- ondersteuning van een samenhangende en doeltreffende uitvoering van de oceaan governance van de EU, en stroomlijning en beperking van de verslaglegging, waarbij met name rekening wordt gehouden met de huidige inspanningen in het kader van het voorstel voor een verordening om milieubeoordelingen te versnellen (COM/2025/984 final) en de wetgeving voor een industrie-accelerator.

Algemene vragen

Hoe bekend bent u met maritieme ruimtelijke planning?

☐ Zeer bekend

X Uiterst bekend

Wist u dat de EU over wetgeving beschikt om de maritieme ruimte te plannen, de zogenoemde richtlijn maritieme ruimtelijke planning?

X Ja, en ik ben op de hoogte van de doelstellingen en vereisten ervan

☐ Ja, maar ik weet alleen in grote lijnen wat erin staat

Op grond van de richtlijn maritieme ruimtelijke planning, die in 2014 door de EU is vastgesteld, moeten de lidstaten tegen 2021 maritieme ruimtelijke plannen voor hun mariene wateren ontwikkelen en uitvoeren. Wat voor effect hebben deze plannen volgens u gehad op:

	Zeer positief effect	Positief effect	Neutraal effect	Negatief effect	Zeer negatief effect	Weet ik niet
a. De bijdrage aan de groei van maritieme economieën			**X**			
b. Het duurzame gebruik van mariene hulpbronnen		**X**				
c. De planning van het bestaande en toekomstige gebruik van de mariene wateren	**X**					
d. De bescherming van het mariene milieu		**X**				
e. De bijdrage aan het vergroten van de kennis over maritieme gebieden		**X**				
f. De bijdrage aan het bereiken van een goede milieutoestand overeenkomstig de kaderrichtlijn mariene strategie		**X**				
g. Andere		**X**				

Graag toelichten als u "Andere" hebt aangevinkt:

maximaal 250 teken(s)

Groei van de blauwe economie is geen expliciete doelstelling van het Maritiem Ruimtelijk Plan (het Programma Noordzee). De MRP Richtlijn heeft geleid tot meer samenwerking met de buurlanden rond de Noordzee.

In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen?

maximaal 1 te beantwoorden rij(en)

	Helemaal mee eens	Mee eens	Neutraal	Niet mee eens	Helemaal niet mee eens	Weet ik niet
a. Er zijn strengere EU-regels nodig om de ruimte efficiënter te kunnen gebruiken				**X**		
b. De bescherming van mariene ecosystemen moet een prioriteit zijn bij besluiten over maritieme planning	**X**					
c. Overheden moeten worden verplicht oceaangegevens te traceren en te delen om de besluitvorming op nationaal, regionaal en lokaal niveau in de EU te verbeteren		**X**				
d. De EU moet ervoor zorgen dat het oceaanbeleid ondersteuning biedt aan zowel milieubescherming als economisch concurrentievermogen		**X**				

e. Er moet een nieuw EU-kader voor oceaan governance worden gecreëerd om de maritieme ruimte beter te plannen en te gebruiken			**x**			
f. Oceaanplanning moet systematisch betrekking hebben op de gevolgen van klimaatverandering voor kusten, zeeën en oceanen		**x**				

Opmerkingen *(NL reactie in bijlage meegezonden als aanvullende opmerkingen bij deze vraag)*

Er zijn wat Nederland betreft geen strengere regels nodig in de zin van aangescherpte inhoudelijke doelen en ambities. De bestaande uitgangspunten en overwegingen van de huidige MRP Richtlijn kunnen evenwel wel duidelijker in de regelgeving naar voren worden gebracht. Daaronder het kernbeginsel ecosysteemgerichte aanpak waarbij gezonde mariene ecosystemen worden erkend als een voorwaarde en basis voor een duurzaam gebruik van de zee, waarbij oog is voor de complexe onderlinge afhankelijkheden binnen mariene milieus, en waarbij prioriteit wordt gegeven aan holistisch, geïntegreerd beheer. Dat kan de implementatie van MRP ondersteunen. Bijdragen aan bescherming en herstel van mariene ecosystemen is al een verplicht uitgangspunt in MRP, maar kan dus duidelijker worden gemaakt. Net als het uitgangspunt van het hanteren van een ecosysteemgerichte benadering met als doel zeker te stellen dat de druk die door alle activiteiten gezamenlijk wordt veroorzaakt, beperkt blijft tot een met het bereiken van een goede milieutoestand verenigbaar niveau en dat het vermogen van de mariene ecosystemen om door de mens veroorzaakte veranderingen op te vangen niet in het gedrang komt.
Om een ruimtelijke planning te realiseren die past binnen de randvoorwaarden van een gezond ecosysteem, ligt er een opgave om de goede milieutoestand (ofwel dat gezonde ecosysteem) te bereiken. Dat is in vrijwel alle gevallen een opgave boven het nationale niveau. Daarom moeten de Lidstaten samen die opgave centraal stellen. Anders is de inzet van maatregelen die we nemen inefficiënt, terwijl er nu juist een verbeterslag mogelijk is met het oog op de opgave.

Aandacht voor klimaatverandering is opgenomen in overweging (19) van de huidige Richtlijn en kan ook in aanmerking komen om de artikelen van een herziene Richtlijn te komen. Toekomstige klimaatomstandigheden hebben gevolgen ecologie en ruimtegebruik en hoort zodanig een plek te hebben in de scenarioplanning op de schaal van de regionale zee. Bij het delen van (onderzoeks-)gegevens moet rekening worden gehouden met (bedrijfs-)vertrouwelijkheid en veiligheid. Voor wat betreft aspecten van veiligheid kan in de MRP regelgeving worden verduidelijkt dat het gaat om zowel scheepvaartveiligheid (*maritime safety*), als het waarborgen van *maritime security* en territoriale veiligheid. Ten aanzien van het governance kader is de samenwerking op de toepasselijke geografische schaal zoals in ons geval de Grote Noordzee behulpzaam voor MRP uitkomsten.

Hoe belangrijk is samenwerking tussen buurlanden voor het beheer van gedeelde zeegebieden?

Maximaal 1 selectie(s)

- [x] Heel belangrijk
- [ ] Enigszins belangrijk
- [ ] Neutraal
- [ ] Niet belangrijk

Specifieke vragen: Ontwikkeling van de oceaanwetgeving en herziening van de richtlijn maritieme ruimtelijke planning

Doelstellingen en prioriteiten van de herziening van de richtlijn maritieme ruimtelijke planning
De huidige doelstellingen van de richtlijn maritieme ruimtelijke planning zijn (*volgens de Commissie red.*):

- conflicten verminderen en synergiën tot stand brengen tussen verschillende activiteiten investeringen aanmoedigen door middel van voorspelbaarheid, transparantie en rechtszekerheid
- meer grensoverschrijdende samenwerking tussen EU-landen om hernieuwbare energie te ontwikkelen, scheepvaartroutes toe te wijzen, pijpleidingen en onderzeese kabels aan te leggen enz.
- bescherming van het milieu door beschermde gebieden aan te wijzen, de effecten op ecosystemen te berekenen en mogelijkheden voor meervoudig gebruik van de ruimte in kaart te brengen

De richtlijn maritieme ruimtelijke planning, zoals deze momenteel wordt uitgevoerd, is doeltreffend wat betreft het verwezenlijken van de doelstellingen ervan.

Maximaal 1 selectie(s)

- [ ] Helemaal mee eens
- [ ] Mee eens
- [ ] Neutraal
- [X] Niet mee eens
- [ ] Helemaal niet mee eens

Aan welke doelstellingen moet bij de herziening van de richtlijn maritieme ruimtelijke planning prioriteit worden gegeven? (maximaal 4 opties)

Tussen 1 en 4 selecties

- [ ] Betere sector overschrijdende coördinatie op het niveau van de nationale overheden
- [ ] Invoering van een ecosysteem gebaseerde aanpak van maritieme ruimtelijke planning, wat betekent dat maritieme activiteiten binnen de ecologische grenzen van mariene ecosystemen moeten plaatsvinden
- [ ] Klimaat slimme planning, oftewel integratie van klimaatmitigatie en -adaptatie in de planning
- [ ] Integratie van de biodiversiteitsdoelstellingen en beschermde mariene gebieden van de EU
- [ ] Betere co-existentie/meervoudig gebruik
- [ ] Betere monitoring van de wijze waarop maritieme ruimtelijke planning bijdraagt tot de verwezenlijking van milieu-, sociale en economische doelstellingen
- [ ] Betere samenwerking met en betrokkenheid van belanghebbenden
- [ ] Meer betrokkenheid van kust- en eilandgemeenschappen en ultra perifere gebieden
- [X] Beter georganiseerde aanpak op het niveau van de zeebekkens bij maritieme ruimtelijke planning
- [ ] Digitale gegevensuitwisseling en gecentraliseerde monitoringgegevens
- [X] Versterking van de wisselwerking tussen land en zee en van de "van bron tot zee"-benadering
- [X] Ondersteuning van de integratie van maritieme veiligheid en defensie in maritieme ruimtelijke planning
- [ ] Bevordering van duurzaam concurrentievermogen
- [ ] Versterking van de diplomatie van de EU en internationale, op regels gebaseerde governance
- [X] Bevordering van oceaanonderzoek, kennis, vaardigheden en innovatie
- [ ] Doeltreffende preventie van conflicten tussen verschillende activiteiten
- [ ] Andere

Maritieme ruimtelijke plannen dragen bij tot het bereiken van een goede milieutoestand van de zeeën en oceanen in de EU, overeenkomstig de kaderrichtlijn mariene strategie.

Maximaal 1 selectie(s)

- [ ] Helemaal mee eens
- [X] Mee eens
- [ ] Neutraal
- [ ] Niet mee eens
- [ ] Helemaal niet mee eens

In hoeverre denkt u dat het vermelden van de relevante oceaan gerelateerde EU-doelen (zie bijvoorbeeld de bijlage bij de mededeling over het Europees oceaanpact) in de oceaanwetgeving bevorderlijk is voor een samenhangende en doeltreffende uitvoering ervan?

Maximaal 1 selectie(s)

- [ ] Uiterst doeltreffend
- [X] Doeltreffend
- [ ] Neutraal
- [ ] Niet doeltreffend
- [ ] Uiterst ondoeltreffend

Opmerkingen: *maximaal 500 teken(s)*

Overweging 15 van de huidige MRP richtlijn stelt om via MRP bij te dragen aan doelen in visserijbeleid (de instandhouding en de duurzame exploitatie van de visbestanden), voor hernieuwbare energie, vogels en habitats, Europese transportnetwerken en (zoet) waterbeleid. Dat kan worden verduidelijkt in de Oceaan/MRP-wetgeving. Naast bindende EU doelen kunnen op mondiaal niveau geambieerde doelen, zoals het biodiversiteitskader van Kunming-Montreal en de oceaan gerelateerde streefdoelen van de Agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling van de VN.

Activiteiten van de blauwe economie en overwegingen op het gebied van meervoudig gebruik

In hoeverre bent u van mening dat meervoudig gebruik van de maritieme ruimte (bijvoorbeeld door energie, vervoer en natuurbescherming te combineren) waar mogelijk moet worden aangemoedigd?

Maximaal 1 selectie(s)

- [ ] Sterk voor
- [ ] Voor
- [x] Neutraal
- [ ] Tegen
- [ ] Sterk tegen

In hoeverre bent u het eens met de volgende stelling: Bij het plannen van maritieme activiteiten moet rekening worden gehouden met de cumulatieve milieueffecten van menselijke activiteiten.

Maximaal 1 selectie(s)

- [x] Altijd
- [ ] Vaak
- [ ] Soms
- [ ] Zelden
- [ ] Nooit

In hoeverre bent u het ermee eens dat de herziene richtlijn maritieme ruimtelijke planning moet voorschrijven dat bij maritieme ruimtelijke planning rekening wordt gehouden met veiligheidsaspecten?

Maximaal 1 selectie(s)

- [x] Helemaal mee eens
- [ ] Mee eens
- [ ] Neutraal
- [ ] Niet mee eens
- [ ] Helemaal niet mee eens

Betrokkenheid van belanghebbenden en participatie van het publiek

In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen?

maximaal 1 te beantwoorden rij(en)

	Helemaal mee eens	Mee eens	Neutraal	Niet mee eens	Helemaal niet mee eens	Weet ik niet
a. Er moeten minimumeisen op het gebied van de betrokkenheid van belanghebbenden worden vastgesteld			x			
b. Er moeten duidelijke richtsnoeren omtrent de betrokkenheid van belanghebbenden worden vastgesteld		x				
c. De toegang van het publiek tot oceaaninformatie moet worden verbeterd om de transparantie te vergroten			x			

d. De bevoegde autoriteit moet openbare raadplegingen documenteren en feedback geven over de manier waarop bijdragen in aanmerking zijn genomen			**X**			
e. Een sterkere participatie van lokale gemeenschappen en autoriteiten in besluiten over oceaanplanning moet worden aangemoedigd			**X**			

Wetenschappelijke gegevens en oceaanobservatie

In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen?

maximaal 1 te beantwoorden rij(en)

	Helemaal mee eens	Mee eens	Neutraal	Niet mee eens	Helemaal niet mee eens	Weet ik niet
a. De lidstaten moeten worden verplicht de voor maritieme ruimtelijke planning gebruikte gegevens te delen om de besluitvorming te verbeteren			**X**			
b. De gecentraliseerde opslag van gegevens uit alle EU-lidstaten zou de nationale en regionale maritieme ruimtelijke planning helpen verbeteren				**X**		
c. De invoering van een governance systeem voor oceaanobservatie moet versnippering van oceaanobservatie tussen en binnen de lidstaten helpen voorkomen		**X**				

Hoe beoordeelt u het huidige Europese oceaanobservatiesysteem? (meerdere antwoorden toegestaan)

- ☐ Het is goed gecoördineerd, operationeel en doeltreffend
- ☐ Er zijn over het algemeen efficiënte IT-instrumenten en mechanismen beschikbaar voor de coördinatie van plannen voor in-situ-oceaanobservatiecampagnes, en deze functioneren naar behoren
- ☐ Het zou veel baat hebben bij betere governance op nationaal niveau
- ☐ Het zou veel baat hebben bij betere governance op EU-niveau
- **X** Het zou veel baat hebben bij betere governance op regionaal niveau (zeebekkens)
- **X** Het zou veel baat hebben bij betere governance op EU-niveau, om zo bij te dragen tot het internationale niveau
- ☐ Het zou veel baat hebben bij de ontwikkeling van efficiënte IT-instrumenten en mechanismen voor een betere coördinatie van de plannen voor in-situ-oceaanobservatiecampagnes
- ☐ Andere

Als er een Europees forum voor oceaanobservatie wordt opgericht om de governance te verbeteren (vermoedelijk bestaande uit de lidstaten en de Europese Commissie), dan moet het (meerdere keuzes toegestaan)**:**

- **X** advies verstrekken aan de Europese Commissie
- **X** advies verstrekken aan de lidstaten
- ☐ besluiten kunnen nemen die gevolgen hebben op EU-niveau (bv. door gebruik te maken van gemeenschappelijke normen, instrumenten voor samenwerking)
- ☐ besluiten kunnen nemen die gevolgen hebben voor de lidstaten (bv. door nationale strategieën aan te passen naar aanleiding van aanbevelingen van het forum)

Aanvullende opmerkingen

Indien u verdere opmerkingen hebt over de herziening van de richtlijn maritieme ruimtelijke planning en de ontwikkeling van de oceaanwetgeving, dan kunt u deze hieronder invullen.

De EU MRP Richtlijn geeft goed richting; Nederland acht verbetering onder de EU Oceaanwet mogelijk.

Het Nederlandse Programma Noordzee (PNZ) bevat het Rijksbrede Noordzeebeleid. Het is ons Maritiem Ruimtelijk Plan (MRP), onderdeel van het Nationaal Waterprogramma (NWP) en stoelt op het voorzorgsprincipe. Land-zee interacties zijn onderdeel van het PNZ/NWP. Het PNZ omvat nationaal beleid voor de energie-voorziening en -transitie, voedsel uit zee, zandwinning, natuurbescherming en -herstel, scheepvaart(veiligheid), en het programma van maatregelen voor de schone, gezonde zee van de Kaderrichtlijn Mariene Strategie (KRM). Besluiten in het PNZ zijn onderbouwd met een milieueffectrapportage. Als menselijke activiteiten meer op het mariene milieu drukken dan met de goede milieutoestand verenigbaar is, dan moeten we reguleren en innoveren om die druk te verlagen, of de natuur herstellen of versterken. Voor het uitvoeren van natuurherstel in de Noordzee geldt dat, binnen de bestaande wettelijke kaders, ook een bredere afweging wordt gemaakt met andere belangen zoals economie en ruimte. Ons Kader Ecologie en Cumulatie (KEC) is een speciaal instrument om mogelijke effecten van bestaande en toekomstige windparken op zee op beschermde diersoorten en hun leefgebied te wegen. Verdere methodiekontwikkeling voor cumulatieve impact analyses (met het zogenoemde *SCAIRM* model) gebeurt met OSPAR-partners en in het Greater North Sea Basin Initiative (GNSBI).

Voor scheepvaartveiligheid voeren we o.a. *formal safety assessments* (FSA) uit, ingebed in een risicomanagementsysteem. Meervoudig ruimtegebruik is in Nederland een beleidsuitgangspunt, maar vergt (veel) locatie-specifiek maatwerk (combineren wat kan, scheiden wat moet). Voor medegebruik van windparken op zee hebben we zogenoemde "gebiedspaspoorten". Verplicht medegebruik als uitvloeisel van de Oceaanwet acht Nederland niet gewenst.

Met belanghebbenden op de Nederlandse Noordzee is voor de grote transities voor duurzaam gebruik een Noordzeeakkoord gesloten. Het Noordzeeoverleg (NZO) bewaakt de voortgang, voert consensusgericht overleg over Noordzee-kernbeslissingen van het Rijk en bestuurt een integraal monitoring- en onderzoekprogramma. Nederland streeft een open data policy na. Alle data die ten grondslag liggen aan beleid moeten (tenminste geaggregeerd) beschikbaar worden gemaakt. Rond de grote Noordzee werken we met de EU-lidstaten, Noorwegen en het Verenigd Koninkrijk aan gedeelde opgaven rond het mariene milieu (OSPAR), de energietransitie (NSEC) en coherentie in maritieme ruimtelijke planning (o.a. GNSBI). Het GNSBI ondersteunt de grens- en sector overschrijdende dialoog rondom ruimtelijke planning op zee.

Huidige EU-wetgeving maakt MRP al ecosysteem-gebaseerd. Duidelijker maken van de KRM als milieukader met definitie van de ecosysteembenadering, nadere uitwerking van de bron-tot-zee benadering in coherente EU-kaders en concrete verbinding met de Natuurherstelverordening (NHV) ondersteunt implementatie. Mogelijke procedurele aanpassingen zijn:

- Betere en eerdere afstemming van grensoverschrijdende MRP-componenten;
- Verbeteren van vroege betrokkenheid, gezamenlijk (scenario)onderzoek en dialoog bij grensoverschrijdende effecten, cumulatieve effectbeoordeling, en gezamenlijke analyses van beleidsfactoren op nationaal en zeebekken niveau (energietransitie, natuur, voedselproductie en effecten van klimaatverandering);
- Beter gebruik van data en informatie, en modellen in een *digital twin* van de Noordzee (met een waarborg rond vertrouwelijke, niet openbare gegevens);
- Verminderen van druk op het ecosysteem door o.a. innovatie in de blauwe economie.

De KRM mag eenvoudiger, gekanteld naar concretere en handhaafbaardere drempelwaarden, milieudoelen en maatregelen. Met meer focus op implementatie op het geëigende zeeniveau, waaronder het regionale. Doelen en maatregelen moeten op dat niveau beter worden afgestemd.

De MRP-richtlijn en EU Oceaanwet zijn niet de plaats voor nieuwe inhoudelijke sectorale bindende doelen, wel om bestaande doelen (beter) met elkaar in verbinding te brengen, processen te stroomlijnen en coherentie tussen EU-beleidskaders en -regelgeving voor de zee te bevorderen.
Nederland verwacht dat de EU Oceaanwet de transitie naar duurzame toekomstbestendige visserij ondersteunt, en toeziet op een betere connectie met de Vogel- en Habitat Richtlijnen, de NHV en ander zee-relevant EU-beleid, zodat de natuurdoelen en andere internationale afspraken worden behaald. Het GSNBI is een internationale governance structuur in ontwikkeling voor zeebekken-samenwerking die verdere ondersteuning vanuit de Oceaanwet verdient.